

25. Musiikkilautakunta

Musiikkilautakunnan toiminnastaan v. 1945 laatima kertomus oli seuraavan sisältöinen:

Musiikkilautakunnan kokoonpano ja toiminta. Kaupunginvaltuusto valitsi v:ksi 1945 lautakunnan puheenjohtajaksi professori E. E. W. Suolahden sekä muiksi jäseniksi filosofian tohtori V. Annalan, säveltäjä B. I. Carlsonin, filosofian tohtori E. M. von Frenckellin, vaatturimestari T. Hiekkarannan, kirjaltaja S. K. Leinon ja toimittaja C. Sundströmin.

Lautakunnan monivuotinen puheenjohtaja professori E. E. W. Suolahti ilmoitti lautakunnan viimeisessä kokouksessa joulukuun 21 p:nä aikovansa luopua jäsenyydestä lautakunnassa ja puheenjohtajan tehtävistä, jonka ilmoituksen lautakunta valittaen merkitytti pöytäkirjaan.

Toukokuun 28 p:nä kuoli lautakunnan jäsen Leino sairastettuaan pitkällistä vaikeaa tautia.

Kokouksessaan kesäkuun 13 p:nä kaupunginvaltuusto valitsi herra Leinon toimikauden jäljellä olevaksi ajaksi eli v:n 1945 loppuun lautakunnan jäseneksi toimittaja E. Meriluodon.

Varapuheenjohtajana toimi vaatturimestari Hiekkaranta ja kaupunginhallituksen edustajana lautakunnassa oli sosiaalijohtaja J. W. Keto.

Lautakunta kokoontui vuoden varrella 13 kertaa, ollen pöytäkirjojen pykäläluku 267 ja lähetettyjen kirjeiden lukumäärä 241.

Musiikkilautakunnan ja kaupunginorkesterin kansliahenkilökunta. Lautakunnan sihteerinä ja esiteltävien asioiden valmistelijana toimi kaupunginorkesterin intendentin ja taloudenhoitajan myötävaikutuksella vanhempi oikeusneuvos K. E. Furuohjelm sekä intendenttinä filosofian maisteri N.-E. Ringbom ja taloudenhoitajana rouva E. A. R. Zilliacus.

Intendentin hoidettavana olevan koti- ja ulkomaisen kirjeenvaihdon kirjeiden lukumäärä oli 192.

Kaupunginorkesterin järjestysmiehenä toimi v. 1945 orkesterin jäsen H. Aure.

Kaupunginorkesterin valtuuskunta. Orkesterin valtuuskuntaan valitsi orkesteri soittokaudeksi 1945/46 orkesterin jäsenet A. Karstin, H. Fransmanin ja A. Viljavan sekä varajäseniksi E. Rautasuon ja Y. Selinin.

Kaupunginorkesterin kokoonpano. V. 1944 oli kaupunginorkesterissa 71 soittajanvirkaa. Toukokuun 23 p:nä 1945 kaupunginvaltuusto musiikkilautakunnan esityksestä päätti perustaa 5 uutta 31 palkkaluokkaan kuuluvaa soittajan virkaa orkesteriin, nimittäin 4:n huilunsoittajan, 4:n klarinetinsoittajan, 4:n fagotinsoittajan, 4:n pasuunansoittajan ja 6:n käyrätorvensoittajan viran. Nämä virat täytettiin seuranneen kesäkuun 19 p:nä syyskuun 1 p:stä alkaen. Täten oli kaupunginorkesterissa v:n 1945 syyskauden alkaessa 76 vakinaista soittajan virkaa.

Kuten lautakunnan v:n 1944 vuosikertomuksessa mainitaan oli sotavuosina osaksi kuolemantapausten, osaksi eläkkeelle joutumisen johdosta 14 virkaa orkesterissa, niiden joukossa myös konserttimestarin virka, joutunut avoimeksi, joita virkoja lautakunta vallitsevien olosuhteitten takia oli jättänyt täyttämättä vakinaisesti. Lautakunnan kokouksessa toukokuun 4 ja 29 p:nä 1945 nimitettiin sitten näihin avoinna olleisiin virkoi-

hin, konserttimestarin virkaa lukuunottamatta, vakinaiset haltijat syyskuun 1 p:stä lukien.

Paitsi edellä mainittuja avoinna olevia soittajan virkoja oli, kuten mainittu, myös konserttimestarin virka v:n 1945 alussa edelleen avoinna. Lautakunnassa oli vuoden varrella ollut käsiteltävänä kysymys sekä konserttimestarin viran että orkesterin johtajan viran täyttämisestä myös määrääjäksi, ja esitti lautakunta maaliskuussa kaupunginhallitukselle sellaista lisäystä kaupungin orkesterin johtosäännön 2 §:ään, että puheenaolevat viranhaltijat voidaan nimittää virkoihinsa myös määrääjäksi, jonka pituudesta nimitävä elin kulloinkin päättää. Kaupunginvaltuusto hyväksyi sittemmin kaupunginhallituksen puollettua lautakunnan esitystä kesäkuun 13 p:nä mainitunsisältöisen uuden momentin orkesterin johtosäännön 2 §:ään. Kesäkuun 19 p:nä musiikkilautakunta päätti, että konserttimestari oli nimitettävä 10 vuoden määrääjäksi.

Syyskuun 19 p:nä kaupunginvaltuusto lautakunnan esityksestä, jota kaupunginhallitus niinikään puolsi, siirsi konserttimestarin viran 23 palkkaluokasta 21 palkkaluokkaan v:n 1946 alusta lukien, minkä jälkeen lautakunta joulukuun 5 p:nä kuudella äänellä yhtä vastaan nimitti konserttimestariksi orkesterissa I-viulunsoittajana palvelevan N. Levinin tammikuun 1 p:stä 1946 alkaen.

Täten olivat kaikki virat orkesterissa vakinaisten soittajien hoidettavina lukuunottamatta 2 pasuunansoittajan ja 1 kontrabassonsoittajan virkaa, joiden haltijoista 2 väli- rauhan solmimisen jälkeen Saksan kansalaisina olivat joutuneet turvasäilöön, jossa he v:n 1945 umpeen mennessä edelleen olivat, ja 1 ei ollut palannut Saksasta, jonne hän oli sodan aikana lähtenyt viettääkseen kesälomaansa. Näitä kolmea virkaa orkesterissa hoitivat siis v. 1945 edelleen viransijaiset.

Kaupunginorkesterin johtajan virka. Sittenkuin musiikkilautakunta oli v. 1944 esittänyt, että kysymys kapellimestari T. Hannikaisen pysyttämisestä edelleen virassaan huolimatta hänen oleskelustaan Amerikan Yhdysvalloissa jätettäisiin toistaiseksi lepäämään, ja kaupunginhallituksen hyväksytyä tämän ehdotuksen hoiti kapellimestari M. J. Similä viransijaisena kesäkuun 1 p:n 1944 ja toukokuun 31 p:n 1945 välisenä aikana orkesterin johtajan virkaa. Toukokuun 24 p:nä kaupunginhallitus päätti määrätä kapellimestari Similän edelleen hoitamaan kaupunginorkesterin johtajan virkaa v:n 1945 loppuun saakka. Tämän jälkeen kaupunginhallitus syyskuun 20 p:nä totesi kapellimestari T. Hannikaisen eronneeksi virastaan tammikuun 1 p:stä 1946, ellei hän ryhtynyt virkaansa hoitamaan v:n 1945 kuluessa. Musiikkilautakunnalle oli syksyn kuluessa yksityis-teitse ilmoitettu ettei kapellimestari Hannikainen kaupunginhallituksen määräämässä ajassa saapuisi Suomeen, minkä johdosta lautakunta esitti kaupunginhallitukselle, että orkesterin johtajan virka julistettaisiin haettavaksi. Lokakuun 18 p:nä kaupunginhallitus hyväksyi tämän esityksen määräten, että sanottu virka oli täytettävä viiden vuoden määrääjäksi v:n 1946 alusta lukien. Virkaa hakivat kapellimestarit N.-E. Fougstedt ja H. R. Freudenthal (Ruotsista), filosofian tohtori T. E. Haapanen, kapellimestarit A. J. V. Jalas, S. Pergament-Parment, M. I. Similä ja K. Tuukkanen. Hakijoista antamassaan lausunnossa musiikkilautakunta neljällä äänellä kolmea vastaan asetti tohtori Haapasen ensimmäiselle sijalle ja kapellimestari Similän toiselle sijalle. Joulukuun 20 p:nä kaupunginhallitus umpilipuin toimitetussa äänestyksessä päätti nimittää kapellimestari Similän mainittuun virkaan viisi-vuotiskaudeksi 1946—51.

Kaupunginorkesterin toiminta. Vuoden aikana toimeenpantiin kahdeksantoista varsinaista sinfoniakonserttia, joista kapellimestari Martti Similä johti kymmenen, professori Georg Schnéevoigt kaksi, kapellimestari Kurt Atterberg Ruotsista yhden, kapellimestari Carl Garaguly Ruotsista yhden, kapellimestari Ole Edgren yhden, tohtori Toivo Haapanen yhden, professori Leo Funtek yhden, professori Armas Järnefelt yhden sekä professori Selim Palmgren osan yhdestä konsertista. Kansansinfoniakonsertteja annettiin kaksikymmentä, joista kapellimestari Martti Similä johti kahdeksan, professori Georg Schnéevoigt kaksi, professori Leo Funtek kaksi, (yhdessä näistä konserteista johti Nils Lerche osan), filosofian tohtori Nikolai van Gilse van der Pals yhden, kapellimestari Carl Garaguly kaksi, kapellimestari Kalervo Tuukkanen yhden, kapellimestari Heinz Freudenthal Ruotsista yhden, professori Armas Järnefelt kaksi ja kapellimestari Jussi Jalas yhden; Kansankonsertteja annettiin viisitoista, joista kapellimestari Martti Similä johti kahdeksan, professori Selim Palmgren yhden, kapellimestari Nils-Eric Fougstedt kaksi, tohtori Toivo Haapanen yhden, kapellimestari Ole Edgren yhden, kapellimestari Jussi Jalas

yhden ja kapellimestari Eero Kosonen yhden. Sitäpaitsi annettiin kaksi ylimääräistä konserttia. Vapunpäivänä annettiin matinea, jonka johti kapellimestari Martti Similä.

Sibeliuksen 80-vuotispäivän juhlakonsertin toimikunnan anomuksen johdosta kaupunginhallitus musiikkilautakunnan esityksestä luovutti kaupunginorkesterin maksutta toimikunnan käytettäväksi joulukuun 7—8 päivänä.

Orkesteri avusti 168 oopperanäytännössä ja 20 yksityisessä konsertissa.

Edellämainituissa sinfoniakonserteissa esiintyivät seuraavat solistit: Victor Schiöler, Merete Söderhjelm, Ernst Linko, Cyril Szalkiewicz ja Sigrid Sundgren-Schnéevoigt (piano); Venni Kuosma (urut); Lea Piltti, Jorma Huttunen ja Irja Aholainen (laulu); Anja Ignatius, Sven Karpe ja Kai Kajanus (viulu) sekä Gunnar Norrby ja Yrjö Selin (sello).

Sinfoniakonserteissa esitettiin seuraavat sävellykset: a) kotimaisia sävellyksiä: Sibelius: Sinfonia I, Sinfonia II, Sinfonia III, Sinfonia IV (kaksi kertaa), Sinfonia V, Sinfonia VI ja Sinfonia VII; Palmgren: Pianokonsertti V, Konserttifantasia viululle ja orkesterille, Balettimusiikkia Topeliuksen satunäytelmään op. 105, Eksoottinen marssi; Pingoud: Avaruuden laulu; Saikkola: Sinfonia Campale; Madetoja: Traagillinen kohtaus ja Koskenlasku oopperasta Juha, Väinämöisen kylvä; Merikanto: Lemminkäinen; Linko: Pianokonsertti III; Andersén: Johdanto ja Fuuga; Raitio: Sinfoninen ballaadi; Klami: Terheniemi; Fougstedt: Konserttialkusoitto.

b) ulkomaisia sävellyksiä: Alfvén: Juhla-alkusoitto; Dvorak: Sarja, B-duuri; Tshaikovski: Sinfonia V, Pianokonsertti (kaksi kertaa); Berlioz: Sinfonia Harold Italiassa; Honegger: Pacific 231; Henneberg: Alkusoitto oopperasta Bolla ja Badin; Larsson: Kustavilainen sarja; Sköld: Sarja jousiorkesterille; Wirén: Huvinäytelmä-alkusoitto; Atterberg: Sinfonia VIII; Shostakovitsh: Sinfonia I; Franck: Le chasseur maudit, Sinfonia d-molli; Widor: Sinfonia sacra; Weber: Alkusoitto oopperasta Taika-ampuja; Haydn: Sinfonia n:o 45, Sellokonsertti; Paisiello: La Zingarella; Mozart: Konserttiaaria Der Liebe himmlisches Gefühl; Beethoven: Konserttiaaria Die schöne Schusterin, Alkusoitto näytelmästä Coriolanus; Ravel: Espanjalainen rapsodia; Kalinnikow: Sinfonia I; Dukas: Taikurin oppipoika; Brahms: Viulukonsertti; Berwald: Sinfonia II; Liszt: Faust-sinfonia loppukuoroineen; Stravinsky: Tulilintu; Mendelsohn: Viulukonsertti; Mussorgski-Funtek: Näytelykuvia; Bruckner: Te Deum sooloille, kuorolle ja orkesterille; Saint-Saëns: Pianokonsertti; Prokofieff: Symphonie classique.

Taloudelliset tulokset. Kaupunginorkesterin toiminnan taloudellisista tuloksista esitetään seuraavat tiedot:

Orkesterin työstä oli v. 1945 tuloja 1 812 670 mk, josta määrästä 1 009 990 mk oli tuloja omista konserteista, 796 600 mk avustamisesta oopperanäytännöissä ja konserteissa ja 6 080 mk nuottien lainaamisesta. Tulot oli talousarviossa arvioitu 1 000 000 mk:si. V. 1940 kertyi tuloja orkesteritoiminnasta 564 385 mk, v. 1941 669 308 mk, v. 1942 775 542 mk, v. 1943 968 838 mk ja v. 1944 1 151 845 mk. Menot olivat v. 1945 8 944 716: 10 mk, josta palkkauksia 8 199 206 mk, konserttikuluja 604 178: 75 mk ja muita kuluja 141 331: 35 mk. Menot oli arvioitu seuraavasti: palkkaukset 3 535 063 mk, konserttikulut 517 000 mk ja muut kulut 150 000 mk. Ulkoilmakonsertteja varten menoarvioon otettu 50 000 mk:n suuruinen määräraha käytettiin kokonaisuudessaan.

Sinfoniakonserteissa kävi kaikkiaan 12 521 henkilöä eli keskimäärin 695,6 henkilöä konserttia kohden sekä kansansinfonia- ja kansankonserteissa 20 082 henkilöä eli 573,8 henkilöä konserttia kohden ynnä ylimääräisissä konserteissa 1 127 henkilöä. Konserttiyleisön kokonaismäärä oli siis 33 730. Vertauksen vuoksi mainittakoon, että vastaavat luvut olivat v. 1940 17 722, v. 1941 21 551, v. 1942 18 590, v. 1943 24 603 ja v. 1944 26 495.

Tilintarkastukset toimitettiin lautakunnan puolesta jokaisen kuukauden päätyttyä johtosäännön määräyksen mukaisesti.

Kaupungin avustamien taidelaitosten valvonta. Musiikkilautakunnan asiana oleva kaupungin avustamien taidelaitosten toiminnan valvonta järjestettiin samaan tapaan kuin edellisinäkin vuosina. Kertomusvuonna taidelaitokset saivat nostaa avustusmäärärahasaan vähentämättöminä.

Suomalainen Ooppera oy:n ja musiikkilautakunnan välillä tehtiin helmikuun 26 p:nä kaupunginorkesterin luovuttamista oopperanäytäntöihin koskeva uusi sopimus, jonka mukaan oopperan mm. tuli suorittaa 80 000 mk kuukaudessa mainitusta luovuttamisesta.

Sopimuksen tuli olla voimassa maaliskuun 1 p:stä 1945 seuranneen kesäkuun 1 p:ään ja jatkoa vuosittain edelleen syyskuun 1 p:stä seuranneen vuoden kesäkuun 1 p:ään, ellei sitä irtisanottu huhtikuun 15 p:ään mennessä. Puheenaolevan sopimuksen erään määräyksen johdosta, jonka mukaan oopperan oli suoritettava tariffinmukainen, lautakunnan vahvistama ylityömaksu, jos tavallinen harjoitus kesti enemmän kuin kolme tuntia, lautakunta sanottuna helmikuun 26 p:nä vahvisti mainitun ylityömaksun Suomen musiikeriliiton tariffin mukaiseksi.

Teoston ja lautakunnan välinen sopimus. Säveltäjain tekijäinoikeustoimisto Teoston ja musiikkilautakunnan välillä solmittiin kalenterivuodeksi 1945 sopimus, jonka mukaan Teosto myönsi lautakunnalle oikeuden 25 000 mk:n maksua vastaan sallia kaupunginorkesterin konserteissa rajoittamattomassa määrässä esitettävän kaikkia sävellyksiä, joiden esittämisoikeutta Teosto edusti tai sopimusaikana tuli edustamaan, lukuunottamatta mm. määrättyyn näyttämöteokseen erikoisesti sävellettyä musiikkia (oopperaa, operettia, balettia, pantomiimia, näytelmämusiikkia jne.).

Ulkoilmakonsertit. V. 1945 järjestettiin talousarvioon tarkoitusta varten otetun 50 000 mk:n suuruisen määrärahan puitteissa kesän aikana kaikkiaan 44 yhden ja yksi 1 ½ tunnin pituisia ulkoilmakonserttia, joista huolehtivat Helsingin työväen soitto-kunta, Suomen laulajain ja soittajain liiton kuorot, Helsingin työväenyhdistyksen sekakuoro, Helsingin työväen mieskuoro ja Helsingfors svenska sångarförbund. Lisäksi antoi Helsingin torvisoitto-kunta, joka nautti sopimuksenmukaista avustusta kaupungilta, 30 ulkoilmakonserttia. Konserttipaikat olivat Hesperian puisto, Vallilan urheilukenttä, Kaivopuisto, Alli Tryggin puistikko, Vallila, Käpylä, Kallio, Runeberginesplanaadi, Sörnäinen, Suurkirjon portaat, Tavaststjernanpuistikko, Topeliuksen-puisto, Kaisaniemi ja Tähtitorninvuori.

Konserttien radiointi. V:n 1943 joulukuussa Oy. Suomen yleisradio ab., nyttemmin Oy. Yleisradio ab., suostui musiikkilautakunnan esityksestä korottamaan maksun sinfoniakonserttien radioinnista 5 000 mk:aan ja sunnuntai- eli kansankonserttien radioinnista 3 000 mk:aan, riippumatta radioitavan ohjelman pituudesta. Lokakuun 30 p:nä 1945 lautakunta esitti Oy. Yleisradio ab:lle että puheenaolevat maksut korotettaisiin v:n 1946 alusta 10 000 mk:aan ja 6 000 mk:aan. V:n 1945 umpeen mennessä Oy. Yleisradio ab:ltä ei vielä saapunut vastausta lautakunnan mainittuun esitykseen.

Konserttien ohjelmaselostukset. Sinfonia- ja kansansinfoniakonserttien ohjelmia selostettiin v:n 1945 aikana käsiohjelmiin liitetyissä lehtisissä. Selostuksista huolehti kaupunginorkesterin intendentti Ringbom.

Konserttiohjelmien julkaisuoikeus myönnettiin syyskuun 1 p:n 1945 ja syyskuun 1 p:n 1946 väliseksi ajaksi oopperalaulaja S. Räikköselle 16 000 mk:n maksusta.

Talousarvioehdotus. Lautakunta ehdotti, että ulkoilmakonsertteja varten menoarvioon otettava määräraha vastedes siirrettäisiin nimikkeeltä Kaupunginorkesteri nimikkeelle Avustukset, jonka ehdotuksen kaupunginvaltuusto hyväksyi.

Orkesterin luovuttaminen hyväntekeväisyystilaisuuksiin. Kaupunginhallitus myönsi v:n 1945 ajaksi lautakunnalle oikeuden luovuttaa kaupunginorkesterin harkintansa mukaan maksutta hyväntekeväisyystilaisuuksiin.

Konserttien lippuhinnat. Syyskuun 14 p:nä lautakunta päätti saman kuukauden 23 p:stä alkaen korottaa sunnuntai- eli kansankonserttien lippuhinnat toistaiseksi 10 mk:sta 20 mk:aan sekä lokakuun 8 p:nä sinfoniakonserttien lippuhinnat v:n 1946 alusta 50, 40 ja 25 mk:sta 80, 60 ja 40 mk:aan.

Sibelius-Akatemia oikeutettiin saamaan akatemian oppilaita varten 20 vapaalippua syyskauden aikana annettujen Sibelius-konserttien pääharjoituksiin.